

Hónapról hónapra szebb képet fest a hivatalos statisztika a bérekről, ám a dolgozók többsége ezt nem érzi. Nem csoda: csak egy szűk réteg keres akkora összeget, amekkorát a többség együttvéve sem – írja a Népszava.

A magyar dolgozók fele együttesen sem keres annyit, mint amennyit a legjobban fizetett 10 százalék. Ez utóbbi körbe tartozó munkavállalók fizetése ugyanis éppen annyi, mint amennyit az alsó 52 százalékba tartozók együttvéve keresnek. Sőt, a munkavállalók legjobban kereső 5 százaléka annyi fizetést kap, mint amennyit az alsó kereseti kategóriákba tartozó 40 százalék együttvéve. Vagyis 100 dolgozó közül az 5 legjobban kereső bére éppen annyi, mint a legrosszabbul fizetett 40 bére együttvéve – derült ki a Magyar Szakszervezeti Szövetség (MASZSZ) és a Policy Agenda számításaiból.

Ezek a számok azt mutatják: óriási az egyenlőtlenség a hazai munkaerőpiacon, hiszen a munkavállalók egy szűk köre hasít ki hatalmas szeletet a bértortából, miközben a dolgozói társadalom jelentős része egy kisebb bértömegben osztozik. Ez az oka annak, hogy a KSH által havonta közölt átlagbér adatok köszönő viszonyban sincsenek a munkavállalók többségének tapasztalataival.

A KSH a kormány gazdaságpolitikájának egyfajta győzelmi jelentéseként hónapról hónapra közli, mennyivel növekedett az átlagbér: a legutóbbi adatszolgáltatás szerint az idei év első hat hónapjában ennek összege már havi bruttó 324 ezer forint volt. A munkavállalók zöme azonban egyáltalán nem lát ilyen összegeket bérpapírjain, ezért a MASZSZ kikérte a Pénzügyminisztériumtól a valósághoz közelebbi bérhelyzetet mutató mediánbér kiszámításához szükséges adatokat.

A mediánbért úgy számolják ki, hogy a kereseteket sorba rendezik, és a középre eső érték lesz

a mediánbér: ennél a dolgozók fele többet, fele kevesebbet keres. Az átlagbér-számításnál viszont összeadják a dolgozók bérét, majd elosztják a létszámukkal. Egy-két magasabb bér azonban jelentősen megdobhatja az átlagként kijövő összeget, holott a többség egyáltalán nem keres ennyit.

Persze nem mindenhol van ez így, csak ott, ahol nagyok az adott munkaerőpiacon belül a bérkülönbségek. Márpedig Magyarországon nagyok: nem csak az Európai Unió átlagához képest, de még a Visegrádi országokban tapasztaltakhoz képest is – mutatott rá Kiss Ambrus, a Policy Agenda vezetője. A magyar dolgozók kétharmada, azaz több mint 3 millió dolgozó fizetése egyáltalán nem éri el a bruttó 324 ezer forintot. Vagyis 100 dolgozóból 70 nem keresi meg a KSH által havonta közölt átlagbért. Sőt, a munkavállalók fele – több, mint 2 millió dolgozó - bruttó 240 ezer forintnál is kevesebbet keres. A béregyenlőtlenség ráadásul egyre nő Magyarországon, hiszen az átlagbér és a mediánbér aránya 2014 óta 76 százalékról 74 százalékra csökkent. Márpedig minél távolabb esik egymástól a két érték, annál nagyobbak a bérkülönbségek az adott munkaerőpiacon. Összehasonlításképpen: az Európai Unióban a mediánbér stabilan az átlagbér 84 százalékát teszi ki. Németországban 89 százalék az arány, a skandináv országokban 90-98 százalék, de még Csehországban és Szlovákiában is 85, illetve 83 százalék.

Nem valami kapitalista ármányról van szó tehát, nem törvényszerű, hogy van egy jól kereső szűk réteg, és van egy rosszul kereső többség. Ha egészségesen fejlődik a bérstruktúra, akkor nincsenek ilyen kiugró különbségek – hangsúlyozza Kiss Ambrus. Hogy hazánkban mégis ez a helyzet, annak szerinte az az oka, hogy Európa összeszerelő üzemévé váltunk.

Miközben például Svédországban erős kollektív szerződésekkel emelték a béreket és erős szakképzéssel kiszorították az alacsony hozzáadott értékű munkákat, addig hazánkat elárasztották a kevés hozzáadott értéket igénylő, alacsonyan fizetett állások. A magyar munkaerőpiacon így most sokan végeznek alacsonyan fizetett, kis hozzáadott értékű munkát, és kevesen dolgoznak magas hozzáadott értékkel, magas fizetésekért, miközben nincs középréteg. A közsférában a bértábla valamelyest kiegyensúlyozza a viszonyokat, a versenyszférában azonban 100 dolgozó közül 58 együttesen keres csak annyit, mint a legjobban fizetett 10 dolgozó.

Az egykulcsos SZJA csak ront a helyzeten

Az egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszer konzerválja a jelenlegi bérkülönbségeket,

hiszen nincs újraelosztás, ami kompenzálná azokat. A jól keresők így még többet vihetnek haza, miközben a rosszabbul fizetett rétegek helyzete romlik. Számos dolgozónak így nincs olyan jövedelme, amely 21. századi életszínvonalat biztosítana számára. A társadalom harmada, mintegy 3,3 millió ember él jelenleg a létminimum alatt: jövedelme nem éri el azt a szintet - havi 90 450 forintot -, amelyből fedezni tudná az alapvető ételmezési, ruházkodási és lakhatási költségeket.

A Magyar Szakszervezeti Szövetség ezért egy progresszív, többkulcsos adórendszert szeretne, amely a kötelező legkisebb béreket keresőkre 0 százalékos adókulcsot szabna meg, a közepes jövedelmi sávokban 9, afelett 15 százalékos lenne az adóteher. A kiugróan magas jövedelmekre pedig szolidaritási adót vetnének ki.

Medián kontra átlag

Ha egy 22 fős cégnél van egy bruttó 600 ezer forintot kereső felsővezető, egy bruttó 450 ezer forintos bérű középvezető, valamint 10 garantált bérminimumos (bruttó 180 500 forint), és 10 minimálbéres (bruttó 138 ezer forint, akkor ott a bérek kerekítve összesen bruttó 4,2 millió forintot tesznek ki. Az átlagbér 192 500 forint lesz, miközben látható, hogy a 22 munkavállalóból 20 ennél kevesebbet keres. A mediánbér viszont 180 500 forint: a dolgozók fele valóban ennyit vagy többet, a másik fele pedig ennyit vagy kevesebbet kap.

A KSH-nál jövőre minden más lesz

MAGYARÁZAT A medián érték és az átlag szembeállítása a KSH szerint statisztikailag nem helyes: egyik mutató sem jobb a másiknál, csak mást mutatnak, egymást egészítik ki. Mégsem közölnek medián béradatokat, csak a szebb képet festő átlagbért adják ki havonta.

Ezzel kapcsolatban azonban az utóbbi időben egyre több kritika jelent meg a sajtóban. Miután a Népszava megírta, hogy a dolgozók kétharmada nem keresi meg az átlagbért, a statisztikai hivatal egy közleményben igyekezett elmagyarázni, miért csak átlagbéreket közölnek. A magyarázat lényege, hogy – mivel nagy érdeklődésre számot tartó mutatóról van szó - havonta szeretnének kereseti adatokat közölni, de csak a munkaügyi adatgyűjtésből származó adatokat tudják ehhez felhasználni. Ebben az adatbázisban pedig csupán olyan adatok szerepelnek – bértömeg és dolgozói létszám, az is csak az 5 főnél többet foglalkoztató munkaadóktól -,

amelyekből nem lehet mediánbért számítani. Az egyes dolgozók konkrét béréről tehát nem áll rendelkezésre információ a KSH-nál, márpedig a mediánbérszámításhoz azokra volna szükség.

Jövőre azonban mégiscsak fognak majd mediánbéreket is közölni, adatuk legalábbis már lesz hozzá. A havi kereseti statisztikákat ugyanis 2019-től a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) járulékbevallásából állítják majd elő. Mivel pedig a járulékbevallásokban sokkal részletesebb – személyi- és álláshely szintű – adatok szerepelnek a jövedelmekről, a medián keresetek is kiszámíthatóvá válnak, de vizsgálni lehet majd a fizetések eloszlását is. Legalább évente megtehetette volna ezt azonban a Pénzügyminisztérium eddig is.

A fennhatósága alá tartozó Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat ugyanis évente begyűjti az adatokat az egyéni bérekről és keresetekről. Éppen ezeket az adatokat kérte ki 2017-re vonatkozóan a Magyar Szakszervezeti Szövetség. A tárca azonban csak hosszas huzavona után adta ki azokat, és csak 2016-ra vonatkozóan. A tavalyi évről ugyanis nincsenek ilyen adatok, mivel úgy tűnik, elfelejtették begyűjteni azokat. Nemrég küldték ugyanis csak körbe a cégeknek az adatkérő felhívást, amelyben november 9-ig kérik a 2017-es és a 2018-as adatokat is, holott korábban minden évben tavasszal kellett adatot szolgáltatni.

Ha nem állnak rendelkezésére pontos adatok, mi alapján készül a Pénzügyminisztérium a hamarosan kezdődő bértárgyalásokra? – vetette fel Kordás László, a szakszervezeti szövetség elnöke, aki éppen a tárgyalásokon képviselendő megalapozott álláspont miatt kérte ki az adatokat. Megjegyezte: sikerként értékeli, hogy a KSH változtatni szándékozik a kereseti statisztikák számítási módszerén. Ha valahová el akarunk jutni, azt is tudni kell, hogy most hol tartunk. Márpedig most a dolgozók tapasztalata a béreket illetően a legkevésbé sem találkozik a KSH számaival – mondta.

Kérdés, hogyan magyarázza majd meg a kormányzat az új számítási módszertan miatt jövőre borítékolhatóan csökkenő átlagbér adatokat. A NAV adatbázisában ugyanis - az eddig a KSH által alapul vett adatbázistól eltérően – szerepelnek az 5 főnél kisebb létszámú cégek is. Márpedig ezek azok a mikrovállalkozások, ahol tipikusan a legkisebb béreken vannak bejelentve a dolgozók. Az átlagszámítás módszeréből fakadóan ezek a fizetések pedig lefelé húzzák majd az átlagot.